

DAN JONES & MARINA AMARAL

DE TIJD IN KLEUR

BEELDEN UIT
DE WERELDGESCHIEDENIS
1850-1960

De jaren Wereldrijken 1850

De 35-jarige Roger Fenton, een advocaat die fotograaf werd, arriveerde op 8 maart 1855 per schip in Balaklava op de Krim, het schiereiland in de Zwarte Zee waar oorlog woedde. Fenton en zijn twee assistenten waren gewapend met vijf camera's, 700 glasplaten, kookgerei, kampeerspullen, drie in Gibraltar gekochte paarden en een rijtuig dat van een wijnhandelaar was geweest en nu was omgetoverd tot een mobiele donkere kamer annex slaapverblijf.

Fenton was een artistieke vernieuwer, een politieke bliksemaf-leider en een van de oprichters van de Photographic Society, die de nieuwe, zich snel ontwikkelende kunstvorm moest stimuleren. Zijn reis werd gefinancierd door Thomas Agnew & Sons, een uitgever uit Manchester die de foto's wilde verkopen, en genoot de steun van de Britse koningin Victoria en prins-gemaal Albert.

Terecht wordt Fenton herinnerd als een van 's werelds eerste oorlogsfotografen, alhoewel we de bloedeloze, heroïsche foto's die

hij op de Krim maakte nu geen journalistiek maar propaganda zouden noemen. De afbeeldingen dienden ter rechtvaardiging van het verlies van duizenden Britse levens in een uitputtend conflict waar vier van de grote rijken van de jaren 1850 aan meededen: enerzijds Groot-Brittannië, Frankrijk en het Ottomaanse Rijk, en anderzijds Rusland. In *The Times* waren schokkende verslagen verschenen over de omstandigheden op de Krim; de Britse regering wilde dat Fenton een visueel tegenwicht aan deze slechtnieuws-verhalen bood.

Hoe dan ook blijft Fentons reis naar de Krim een belangrijk historisch moment. Vanaf toen werden wereldgebeurtenissen op grote schaal op beeld vastgelegd. De fotografie legde een schatkamer aan voor latere generaties. De dienst die mannen als Fenton aan hun opdrachtgevers bewezen, valt in het niet bij de dienst die ze betoonden aan de toekomstige historici die jaren later probeerden de historische gebeurtenissen te vertellen en te verklaren.

Hoe zag de wereld van de jaren 1850 eruit, die wereld waarvan Fenton wel de glorie maar niet het leed fotografeerde? Dit was de tijd van de grote rijken. De dominante macht was Groot-Brittannië, waarvan het gezag zich uitstreckte tot en met Canada, India, Birma, delen van Zuid-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland, met nog talrijke buitenposten langs de oceanen, beheerd door de marine die zo'n eminente rol had gespeeld in de opkomst van de Britse wereldmacht.

De rivalen van de Britten in Europa en het Midden-Oosten waren de Fransen, de Ottomanen en de Russen. Ook de Chinese Qing-dynastie en de Indiase mogols wedijverden met de Britten om invloed en middelen in Azië. In Zuid-Amerika domineerde Brazilië, terwijl de jonge VS tussen de Golf van Mexico en de Grote Meren aan een opmars bezig waren. De VS, zo'n 70 jaar eerder

ontstaan uit een opstand tegen het Britse gezag, kochten land van de Fransen en slokten de restanten op van het ooit almachtige Spaanse imperium. Vrije blanke Amerikaanse burgers ijverden, samen met Europese en Chinese emigranten, om de uitgestrekte Noord-Amerikaanse vlakten tussen de Atlantische en de Pacifische kustlijn te koloniseren. Naarmate de Staten zich uitbreidden groeide hun onderlinge verdeeldheid, en de gevolgen daarvan zouden in de jaren 1860 afschuwelijk zijn.

De andere drijvende kracht was de industrialisering. Haar uitvindingen veranderden de manier waarop mensen leefden, werkten, reisden, communiceerden, dachten en droomden. Van telegraafkabels op de zeebodem tot de enorme oceaanschepen daarboven; van ambitieuze plannen om antieke steden te herbouwen tot oorlogen met kanonnen die gebouwen in een paar minuten in puin schoten; van het in kaart brengen van afgelegen gebieden en wetenschappelijk onderzoek naar de oorsprong van het leven tot de systematische uitroeiing van oude volkeren door ziekte, gedwongen verhuizingen en bruto geweld: de jaren 1850 vormden een tijd van ongekennde verandering, die mensen in haast gelijke mate verwarde, verrukte en ombracht.

Terwijl de wereld voorgoed veranderde, werd zij ook voorgoed vastgelegd, door mensen als Fenton, hiervoor afgebeeld op zijn voormalige wijnhandelaarskar: dat hun cameralenzen het leven vingen maakt het mogelijk dat wij eeuwen later opnieuw, in zwart-wit, die tijd kunnen binnenstappen. Of, inderdaad, in kleur.

Napoleon III, keizer van Frankrijk

Een van de grote namen van dit tijdperk was Karel Lodewijk Napoleon Bonaparte, neef en erfgenaam van de charismatische generaal en staatsman Napoleon.

Het bewind van Napoleon I eindigde met de Slag bij Waterloo, en hij overleed in ballingschap in 1821. Ook zijn opvolger leefde lang in ballingschap, vol dromen de kroon van zijn oom op te eisen. Zijn moment kwam in 1848. Na een revolutie tegen de Bourbonmonarchie werd de Tweede Franse Republiek gesticht en keerde Lodewijk Napoleon terug als gekozen president.

In 1852 schafte hij zelf de republiek af en liet hij zich tot keizer kronen. Hij noemde zich Napoleon III en verklaarde tijdens de kroning: 'Sommigen zeggen dat het keizerrijk oorlog betekent. Ik zeg dat het rijk voor vrede staat.'

Deze fraaie woorden bleken nietszeggend. In de rest van het decennium werden andersdenkenden verbannen of gevangengezet. Frankrijk mengde zich in de Krimoorlog (1853-1856) en viel Italië binnen (1859). In 1870, na de verloren oorlog met Pruisen, werd hij van de troon gestoten en verbannen. Drie jaar later stierf hij in Engeland.

Een vernieuwd Parijs

Een van Napoleon III's opvallendste daden was de reconstructie van Parijs. In 1850 woonde meer dan een derde van de snelgroeiende Parijse bevolking dicht op elkaar binnen de middeleeuwse stadsmuren en geplaagd door ziekten.

In de jaren 1840 had Napoleon de ambitie uitgesproken om Parijs als een schitterende marmeren stad te herbouwen, naar voorbeeld van de Romeinse keizer Augustus. In de jaren 1850 werd dit project toevertrouwd aan baron Georges-Eugène Haussmann. Er werden 12.000 gebouwen afgebroken, veelal in het bouwvallige centrum. De waterzuivering werd verbeterd dankzij nieuwe riolen en aquaducten, terwijl brede, boomrijke boulevards de parken en openbare pleinen verbonden.

Op de volgende pagina's zien we het begin van de werkzaamheden in de rue de Constantine, met zicht op het Paleis van Justitie.

Haussmanns werk verdeelde de meningen. De schrijver Victor Hugo vond dat de middeleeuwse charme van Parijs werd vernietigd, anderen mopperden dat de nieuwe brede straten ertoe dienden om makkelijker troepen in te zetten tijdens toekomstige opstanden.

la Maison **BIZOUARD**
Boulevard **BEAUMARCHAIS 15.**
Jean-Beausire Materiel la **VENDE**

Koningin Victoria

Terwijl Napoleon III Frankrijk herschiep, deed koningin Victoria hetzelfde met Groot-Brittannië. In 1854 zat de 35-jarige koningin al haar halve leven op de troon. Victoria, door een hedendaagse biograaf getypeerd als ‘openhartig, koppig en tegendraads’, snapte de delicate constitutionele positie van de Britse monarchie. Ze regeerde gedurende zes decennia vol veranderingen, waarin het Britse Rijk zich uitstrekte over een vijfde van het aardoppervlak. Voortgestuwd door de industriële revolutie en een enorm nationaal zelfvertrouwen, gestut door de grote werken die de Britse daden en karaktertrekken bejubelden, groeide het rijk uit tot zowel het voorwerp van afgunst als de plaag van de wereld.

Deze foto is op 30 juni 1854 genomen door Roger Fenton, als deel van een portretreeks besteld door haar man, geliefde en gemaal, prins Albert. Toen Albert in 1861 overleed, stortte Victoria zich in diepe rouw. Over deze foto schreef Victoria in haar dagboek dat ze ‘succesvol gefotografeerd [was], al duurde het allemaal wel lang’.

‘Voor iemand die zich zo gelukkig en gezegend voelt met haar gezinsleven als ik, komt politiek (zolang het land veilig is) automatisch op de tweede plaats.’

Koningin Victoria,
dagboek, 1846

ICONISCHE MOMENTEN UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE FOTOGRAFIE

Dit boek omspannt een periode van meer dan honderd jaar wereldgeschiedenis, van koningin Victoria tot de Amerikaanse Burgeroorlog, van de spion Mata Hari tot de moord op president Kennedy. Het toont de opkomst en ondergang van wereldrijken, mijlpalen op het gebied van wetenschap, industrie en kunst, oorlogstragedies en vredestichters. Kortom: de levens van mannen en vrouwen die de geschiedenis hebben gevormd.

De tijd in kleur is een samenwerking tussen de getalenteerde Braziliaanse kunstenares Marina Amaral en de vooraanstaande Britse historicus Dan Jones. Tweehonderd door Amaral minutieus ingekleurde beelden brengen het verleden realistisch dichtbij. Jones voorziet elke foto van een mini-essay dat de foto in zijn context en in de tijd plaatst. Samen bieden ze een prachtig en uniek perspectief op de geschiedenis.

**'DE INKLEURTECHNIEKEN VERLENEN
DE OUDE OPNAMEN IN *DE TIJD IN KLEUR*
EEN GEVOEL VAN ACTUALITEIT.'**

★★★★ – **DE VOLKSKRANT**

Uitgeverij Omniboek

WWW.OMNIBOEK.NL

ISBN 9789401917216 NUR 370

9 789401 917216